

Ku2018/01074/D

Till:
Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Svenska Röda Korsets yttrande över departementspromemorian Långsiktigt stöd till det civila samhället Ds 2018:13

Sammanfattning av Svenska Röda Korsets synpunkter

- Svenska Röda Korset välkomnar generellt förslagen som ges i promemorian för att skapa bättre förutsättningar för ett mer långsiktigt, försägbart och enhetligt stöd.
- Svenska Röda Korset anser att vikten av kontinuerlig och nära dialog mellan det civila samhället, regeringskansliet och berörda myndigheter om bidragens utformning och administration för att säkerställa bidragens relevans och en effektiv hantering, inklusive återredovisning och revision, bör betonas ytterligare.
- Svenska Röda Korset anser att organisationsbidrag bör användas som huvudregel där det är lämpligt och möjligt. Användning av organisationsbidrag i större omfattning skulle väsentligt stärka förutsättningarna för fler civilsamhällesorganisationer att bidra till samhällets utveckling och att få fler människor engagerade.
- Svenska Röda Korset välkomnar förslaget att huvudinriktningen ska vara att departement äskar minst ett tvåårigt bemyndigande för de berörda anslagen.
- Svenska Röda Korset välkomnar översynen av de bidragsgivande myndigheternas information men understryker samtidigt vikten av en kontinuerlig och nära kommunikation mellan departementen, de berörda myndigheten och organisationerna för att säkerställa förutsägbarhet, transparens och effektiv hantering av bidragen.
- Svenska Röda Korset välkomnar förslaget att riktlinjer för revision tas fram av myndigheterna, men anser att ytterligare åtgärder och förtydliganden avseende revision är nödvändiga för att skapa enhetlighet och förutsägbarhet.
- Svenska Röda Korset menar att utfallet av åtgärderna bör följas upp inom en tvåårsperiod, i nära samverkan med de civila samhällets organisationer.

Bakgrund och sammanfattning av utredningens förslag

Under lång tid har civilsamhällets organisationer påtalat kritik mot att statliga bidrag ges för ett år i taget och att besked om belopp kommer sent (först runt årsskiftet som inleder budgetåret). Organisationernas utvecklingsarbete och interna demokratiska processer försvåras av sena beslut. Statliga bidrag kan ges i form av organisationsbidrag, verksamhetsbidrag och projektbidrag där de två senare är mer styrda för ett specifika ändamål och särskilt efterfrågade resultat. Organisationsbidrag, som ges för en längre period än ett år, är att föredra eftersom det också stärker organisationernas möjlighet att vara röstbärare. Liksom i betänkandet *Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)* bekräftas organisationernas centrala roll i demokratin. Av organisationernas tre roller som röstbärare, servicegivare till medlemmar eller utomstående och som utförare av tjänster, anses rollen som röstbärare vara mest viktig i demokratin. Därför uttrycks också ett tydligt stöd för att organisationerna ska ges förutsättningar att vara så oberoende och självständiga som möjligt.

Utgångspunkten i promemorian är att de statliga bidragen ska bli mer långsiktiga, förutsägbara och enhetliga. För att uppnå detta läggs följande förslag:

- Huvudinriktningen i regeringskansliets hantering av bidrag till det civila samhället bör vara att berört departement äskar ett minst tvåårigt beställningsbemyndigande från riksdagen för det aktuella anslaget.
- Regeringsbeslut om beställningsbemyndigande bör fattas efter vanlig prövning från fall till fall.
- Initiativ till att föra in ett sådant förslag tas av ansvarigt departement. Även en berörd myndighet kan lämna förslag om bemyndigande i sitt budgetunderlag till regeringen.
- Beslut om bidrag som riksdagen gett bemyndigande för bör fattas av beslutande myndighet så snart som möjligt efter att myndigheten fått sitt regleringsbrev där bemyndigandet framgår.
- En översyn föreslås för att överväga om bidragen kan ges i form av organisationsbidrag istället för verksamhets- eller projektbidrag.
- Ökad enhetlighet vid utformningen av bidragsförordningar bör eftersträvas, särskilt med sikte på organisationsbidrag. Mer enhetliga regler och villkor bör vara en strävan vid eventuella översyner av befintliga förordningar såväl som då nya förordningar tas fram.

- Myndigheterna bör också överväga vilken information de ger till berörda organisationer och hur den förmedlas.
- Riktlinjer för vad revision av bidrag ska omfatta bör tas fram av myndigheter som hanterar bidrag. Ytterst har respektive myndighet ansvar för att sådana riktlinjer finns, men här finns möjlighet för flera myndigheter att samarbeta när sådana riktlinjer tas fram.

De föreslagna åtgärderna genomförs inom ramen för befintliga regelverk och system.

Svenska Röda Korsets utgångspunkter i dessa frågor

Svenska Röda Korset är en neutral och självständig, opartisk humanitär organisation vars uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och att säkerställa respekt för varje människas värde, särskilt under väpnade konflikter, katastrofer och andra nödsituationer. Som nationell rödakorsförening i Sverige har Svenska Röda Korset en stödjande roll till de offentliga myndigheterna, en roll som är fastslagen såväl i internationell rätt som i svensk författning. Denna stödjande roll innebär att Röda Korset genom författning eller efter överenskommelse med regeringen eller en myndighet kan få i uppdrag att utföra uppgifter där ansvaret ytterst vilar på det offentliga. Exempel på sådana uppdrag är vår roll inom totalförsvaret och ansvaret för Nationella upplysningsbyrån.

Basen i vårt arbete i Sverige är våra drygt 30 000 frivilliga engagerade i mer än 800 lokala rödakorsföreningar (rödakorskretsar) som arbetar för att möta humanitära behov, minska effekterna av kriser och stärka människors och samhällets motståndskraft. Röda Korset utgör en betydelsefull plattform för enskildas engagemang för humanitära värderingar och är en viktig mänsklig kraft i samhället särskilt när det utsätts för påfrestningar. Två exempel på våra extraordinära insatser under senare tid är skogsbränderna under sommaren 2018 och de stödinsatser som genomfördes i samband med att tiotusentals människor på flykt kom till Sverige på kort tid under 2015.

Flera av Svenska Röda Korsets verksamheter bedrivs delvis med hjälp av statliga bidrag i olika former, från departement och statliga myndigheter. Vi delar till stor del den bild som ges i promemorian avseende de utmaningar som finns i dagens system för hantering av de statliga bidragen.

Svenska Röda Korsets synpunkter

Svenska Röda Korset välkomnar generellt förslagen som ges i promemorian för att skapa bättre förutsättningar för ett mer långsiktigt, försägbart och enhetligt stöd till det civila samhället. En rad olika konkreta åtgärder kan vidtas för att effektivisera administrationen av bidragen som i dag tar stora resurser i anspråk för såväl organisationerna som för myndigheterna. Enhetlighet i hanteringen är en viktig sådan åtgärd. Vi menar att kontinuerlig och nära dialog mellan de berörda organisationerna och regeringskansliet eller myndigheten är nödvändig här för att ständigt söka bättre sätt att hantera bidragen. Vikten av en sådan dialog bör betonas ytterligare.

Vi delar bilden att statliga medel bör vara så fria som möjligt för att effektivt bidra till att stärka den enskilda organisationens utveckling och roll som röstbärare. Organisationernas betydelse för att upprätthålla det demokratiska samhällets värderingar och principer kan inte nog understrykas. Det är därför viktigt att de statliga bidragen även fortsättningsvis går till organisationer som respekterar demokratins idéer och de mänskliga rättigheterna, inklusive principerna om jämställdhet och förbud mot diskriminering.

I övrigt när det gäller Svenska Röda Korsets syn på regeringens politik och åtgärder för ett stärkt civilsamhälle hänvisas till vårt yttrande över *SOU 2016:13, Palett för ett stärkt civilsamhälle* (Ku2016/00504/D).

10.1 Fler organisationsbidrag

I promemorian konstateras att ett sätt att stärka organisationernas roll, i synnerhet som röstbärare, är att öka andelen medel som är så fria som möjligt. Svenska Röda Korset delar denna syn. Ett sätt att åstadkomma detta är att använda organisationsbidrag istället för verksamhets- och projektbidrag. Utredningen föreslår emellertid omfördelningar endast gällande två bidragssystem; bidrag till miljöorganisationer och insatser mot smittsamma sjukdomar. Vi menar att användning av organisationsbidrag i större omfattning väsentligt skulle stärka förutsättningarna för fler civilsamhällesorganisationer att bidra till samhällets utveckling och att få fler människor engagerade. Till skillnad från utredningen anser Svenska Röda Korset att organisationsbidrag bör användas som huvudregel där det är lämpligt och möjligt.

10.2 Bemyndiganden

Svenska Röda Korset välkomnar förslaget att huvudinriktningen ska vara att departement äskar *minst* ett tvåårigt bemyndigande för de berörda anslagen.

Vetskapen om att långsiktiga medel (om minst två år) kommer att stärka förutsättningarna för de berörda organisationerna att bedriva en hållbar verksamhet. Vi vill också verkligen välkomna och understryka betydelsen av förslaget att beslut på den berörda myndigheten ska fattas snarast efter regleringsbrevet beslutats och att beslutet ska avse så lång tid som möjligt.

10.3.1 God information till organisationerna

Relevant och tillgänglig information om de statliga bidragen är en grundläggande förutsättning för att bidragen ska kunna nå avsedd effekt. Vi välkomnar därför översynen av de bidragsgivande myndigheternas information. Samtidigt vill vi understryka vikten av en kontinuerlig och nära kommunikation mellan departementen, de berörda myndigheten och organisationerna. Genom en god pågående dialog kan hanteringen av bidragen ständigt förbättras och transparensen, förutsägbarheten och enhetligheten kan stärkas. En organisation som Svenska Röda Korset som har erfarenheter av bidrag från olika myndigheter och departement kan på så sätt bidra till fortsatt effektivisering och enhetlighet i hanteringen.

10.3.3 Ansökningsförfarandet och återrapportering

Svenska Röda Korset ser det som positivt att de myndigheter som betalar ut bidragen ser över reglerna som gäller ansökan och återrapportering i syfte att så långt som möjligt underlätta administrationen för organisationerna som berörs. De omständliga och varierande kraven från olika myndigheter och departement gällande ansökningar och återrapportering tar stora resurser i anspråk även för relativt stora organisationer som Svenska Röda Korset. Vi medverkar gärna i det fortsatta arbetet med att utarbeta mer enhetliga effektiva rutiner och standarder för hanteringen av bidrag. Detta gäller även revision (se nedan).

10.3.4 Revision

Svenska Röda Korset välkomnar förslaget att riktlinjer för revision tas fram. Vi anser dock att ytterligare åtgärder och förtydliganden avseende revision är nödvändiga för att skapa enhetlighet och förutsägbarhet och på så sätt effektivisera hanteringen av bidragen. Som organisation hanterar vi i dag ett flertal statliga bidrag bland annat från MSB, Socialstyrelsen och Kriminalvården. Varje bidrag kräver särskild revision och kraven som ställs från den berörda myndigheten (eller departementet) varierar. Vi saknar till exempel anvisningar för vilken revisionsstandard som ska tillämpas, vilket leder till att den högsta standarden tillämpas på all revision. Detta kan innebära avsevärda merkostnader. De medel som inkluderas i bidragen för revision

täcker inte de faktiska revisionskostnaderna. Parallellt med den bidragsspecifika revisionen reviderar Svenska Röda Korset på egen hand sin verksamhet som helhet. Denna revision innefattar även de statliga bidragen. Organisationens ordinarie revision borde kunna användas i högre utsträckning även för de statliga bidragen, särskilt gällande organisations- och verksamhetsbidrag som är av mer långsiktig karaktär och avser verksamhet som ligger inom organisationens kärnverksamhet.

Avslutande synpunkter

Eftersom åtgärderna som föreslås för att skapa långsiktighet, förutsägbarhet och enhetlighet i de statliga bidragen genomförs inom ramen för befintliga regelverk och system är det viktigt att regeringen använder de styr- och uppföljningsmedel som står till buds för att säkerställa att såväl berörda myndigheter som departement verkligen agerar i linje med förslagen. Utfallet av åtgärderna bör också följas upp inom en tvåårsperiod, i nära samverkan med de civila samhällets organisationer.

SVENSKA RÖDA KORSET

Martin Ärnlov
Generalsekreterare